

**Plan Be: Aktiiviset seniorivapaaehtoiset
2015-1-PT01-KA204-012930**

**KOULUTUSOHJELMA | KOULUTUSJAKSO 5
SUKUPUOLTEN TASA-ARVO**

Opas vapaaehtoisille

PLAN BE -YHTEISTYÖRYHMÄ

FREGUESIA DE CASCAIS E ESTORIL – projektin koordinaattori | Cascais, Portugal
ASSOCIAÇÃO ANIMAM VIVENTEM – jäsen | Cascais, Portugal
KUUSANKOSKEN RETKEILIJÄT RY – jäsen | Kouvola, Finland
RIC NOVO MESTO – jäsen | Novo Mesto, Slovenia
SINERGIA SOCIETA COOPERATIVA SOCIALE – jäsen | Bitonto, Italy

Yhteystiedot

Project Coordinator: Freguesia de Cascais e Estoril
Contact Person: Ms. Rita Serra Coelho
Address: Largo Cidade de Vitoria, 2750-319 Cascais – Portugal
Email: projetoeseuropeus@jf-cascaisestoril.pt
Tel.: + 351 214849550

Oikeudellinen ilmoitus

Tämä julkaisu on Plan Be – yhteistyöryhmän laatima asiakirja. Sen tarkoitus on tukea projektin käytännön toteutusta.
Tämä tuotos ei heijasta yhteistyöryhmän tieteellistä, pedagogista tai akateemista näkemystä. Yksikään yhteistyöryhmän jäsen tai henkilö, joka toimii sen puolesta, ei ole vastuussa tämän julkaisun käytöstä.

Tätä projektia on rahoitettu Euroopan komission tuella. Julkaisun mielipiteet ovat vain tekijän mielipiteitä eikä Komissio vastaa julkaisun sisällön käytöstä missään muodossa.

© – 2017 – yhteistyöryhmä Plan Be. Kaikki oikeudet pidätetään. Lisensioitu Euroopan Unionille ehtojen mukaisesti.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	4
2.	MIKÄ ERO ON “BIOLOGISELLA JA SOSIAALISELLA SUKUPUOLELLA”?.....	5
3.	MITÄ ON SUKUPUOLTEN TASA-ARVO?.....	5
	Lyhyt historiakatsaus	6
4.	SUKUPUOLTEN VÄLINEN TASA-ARVO JA SENIORIT.....	9
5.	SENIORIVAPAAEHTOISTEN KOULUTUS TASA-ARVOAIHEISSA	10
	Sukupuolikysymykset.....	10
	Sukupolvien välinen dialogi	11
	Kulttuurien välinen dialogi.....	11
	Konfliktien hallinta ja ratkaisu	12
	Sosiaalinen integraatio ja yhtenäisyys	12
	Vapaaehtoistoiminta.....	13
6.	HARJOITUS 1: “YHTEISÖN TUTKIMINEN”	14
7.	HARJOITUS 2: “BIOLOGINEN vs SOSIAALINEN SUKUPUOLI”	16
8.	ESIMERKKITAPPAUS 1: “ComeON!”	17
9.	ESIMERKKITAPPAUS 2: “ALCE”	18
10.	LÄHTEITÄ.....	19

1. JOHDANTO

Tämän koulutusjakson tarkoitus on herätä huomaamaan sukupuolten välisen tasa-arvon tärkeys ikääntyneiden vapaaehtoistyössä.

Tasa-arvokysymysten taustat ja kehitys tunnetaan kyllä hyvin, mutta usein niitä näytetään sovellettavan vain työpaikoilla.

Tämä jakso pyrkii keskittymään siihen, miten syvällisesti tasa-arvokysymykset vaikuttavat vanhempiin ihmisiin ja heidän yhteisöihinsä. Lisäksi jakso pyrkii huomioimaan miten yksilöllinen elämäntyyli, valinnat ja ihmissuhteet voivat hyötyä tasa-arvokysymysten tietoisuuden lisääntymisestä seniorien keskuudessa.

Moduuli on rakennettu hyvin laajaksi, niin että se joka haluaa saada uutta tietoa voi valita aihepiirin, josta on kiinnostunut. Jokainen aihealue perustuu konkreettisiin esimerkkeihin ja informaatioon mistä etsiä enemmän tietoa.

"Sukupuolten välinen tasa-arvo on enemmän kuin pelkkä tavoite sinänsä. Se on edellytys sellaisille haasteille kuin köyhyyden vähentäminen, kestävän kehityksen edistäminen ja hyvän hallinnon rakentaminen."

Kofi Annan

2. MIKÄ ERO ON "BIOLOGISELLA JA SOSIAALISELLA SUKUPUOLELLA"?

Historiallisesti termejä "biologinen" ja "sosiaalinen" sukupuoli on käytetty vaihtelevasti, mutta nyky-yhteiskunnassa niiden merkitykset eroavat selvästi.

Aivan viime aikoihin sanalla "suku" on viitattu kieliopilliseen eroon feminiini-, maskuliini- ja neutrisanojen välillä. Vasta äskettäin sitä on käytetty merkityksessä, jossa ihmiset voivat erota toisistaan ja joka ei aina ole läheisessä yhteydessä sanan biologiseen merkitykseen. Näiden sanojen käytöstä ei ole kuitenkaan yleistä sopimusta.

Amerikan psykologiyhdistyksen julkaisun mukaan sosiaalinen sukupuoli (gender) on kulttuurisidonnainen termi, jota käytetään miehistä ja naisista sosiaalisina ryhminä. Biologista sukupuoli (sex) -sanaa käytetään, kun biologinen merkitys on tärkeämpi.

Maailman terveysjärjestön mukaan "sosiaalinen sukupuoli" viittaa yhteiskunnallisiin rooleihin, käytökseen, toimintaan ja määritelmiin, jotka tietty yhteisö katsoo sopivan miehille ja naisille. Biologinen sukupuoli viittaa fysiologiaan ja piirteisiin, jotka määrittelevät miehiä ja naisia.

Keskusteluun on tuotu myös merkitykset sukupuolirooli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuoli, johon yksilö osoittaa kuuluvansa.

Siksi tämän opinto-kokonaisuuden tarkoitus on, että ymmärrämme sukupuolten tasa-arvon tärkeyden ja että jokaisella yksilöllä on mahdollisuus toteuttaa täysin mahdollisuuksiaan huolimatta biologisesta tai sosiaalisesta sukupuolestaan.

3. MITÄ ON SUKUPUOLTEN TASA-ARVO?

Nykyään niin sanotulla "vanhalla mantereella" on hyvin uudet kasvot: kasvavan ja muuttuvan monimuotoisuuden kasvot.

Euroopan unioni on rakennettu erilaisen kulttuurisen, uskonnollisen ja sosiaalisen monimuotoisuuden perinteille, jotka ilmenevät sen jäsenvaltioiden kulttuureissa. Sen asukkaat ovat taustaltaan erituisia etnisiä, uskonnollisia ja kansallisia ryhmiä. Sen taloutta ja kulttuureja ovat rikastuttaneet omalla toiminnallaan maailman eri puolilta muuttaneet ihmiset.

Euroopan unionin saavutukset miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistämiseksi ovat parantaneet monien Euroopan kansalaisten elämää.

Vaikka epätasa-arvoa on edelleenkin olemassa, EU on saanut aikaan merkittävää edistystä viimeisten vuosikymmenien aikana. Pääasiassa tästä on kiittäminen:

- Tasa-arvoista **lainsäädäntöä**;
- **Sukupuolen huomioimista kaikessa** (sukupuolen integroiminen kaikkeen yhteiskuntapolitiikkaan);
- Erityistoimia **naisten aseman** parantamiseen.

Naisten lisääntyvästä osallistumisesta työmarkkinoille on nähtävissä rohkaisevia merkkejä samoin kuin heidän saamastaan parantuneesta koulutuksesta ja opetuksesta.

Sukupuolten välisellä tasa-arvolla **varmistetaan kaikille yksilöille samat mahdollisuudet toteuttaa täysin kykyjään sukupuolesta riippumatta**. Se ei kohdistu ainoastaan **tulosten yhdenvertaiseen tarkasteluun, vaan laajenee myös koskettamaan yksilön itsekunnioitusta ja koskemattomuutta**. On osoitettu, että tasa-arvolla on merkittävä osa taloudessa ja sosiaalisessa kasvussa (Loko ja Diouf, 2009; Duflo, 2012).

On tärkeää tarkastella myös syrjinnän kuutta eri muotoa (**sukupuoli, rotu ja etninen tausta, uskonto, vammaisuus, ikä ja seksuaalinen suuntautuneisuus**), ottaen huomioon myös **moninkertaiset syrjinnän muodot**, joiden kohteeksi yksilö voi joutua. Useimmat meistä kuuluvat useampaan monimuotoiseen yhteisöön, mikä voi olla voiman lähde mutta voi tehdä yksilöstä myös ennakoluulon kohteen.

Lyhyt historiakatsaus

Sukupuolten välinen tasa-arvo on oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta. Euroopan Unionin perusarvona se on kirjattu Unionin sopimukseen mukaan lukien Rooman sopimukseen vuodelta 1957 perustuvaan Euroopan Unionin perusoikeuskirjaan.

Strateginen sitoutuminen sukupuolten väliseen tasa-arvoon 2016-2019 julkaistiin joulukuussa 2015. Se on jatkoa Komission miesten ja naisten välistä tasa-arvoa koskevalle toimintasuunnitelmalle. Se asettaa puitteet Komission tulevalle työlle sukupuolten välisen tasa-arvon parantamiseksi.

Strateginen sitoutuminen keskittyy seuraaviin viiteen tavoitteeseen:

1. **Naisten lisääntyvä osallistuminen työmarkkinoille ja taloudellinen tasa-arvoinen riippumattomuus;**

2. Naisten köyhyyden vähentäminen pienentämällä eroja **sukupuolesta johtuvassa palkkauksessa, ansioissa ja eläkkeissä**;

3. Edistämällä miesten ja naisten välistä **tasa-arvoa päätöksenteossa**;

4. Taistelemalla sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa vastaan ja tukemalla sen uhreja;

5. Edistämällä sukupuolten välistä tasa-arvoa ja naisten oikeuksia kautta maailman.

Sukupuolten välisen tasa-arvon mittaamiseksi EU tasolla ja osoittamaan tasa-arvon edistymistä jäsenvaltioissa, on tasa-arvolle luotu yhtenäinen indikaattori, **Tasa-arvo Indeksi**, jonka Euroopan tasa-arvo instituutti on kehittänyt. Se on ainutlaatuinen mittaväline, joka yhdistää sukupuolten välisen tasa-arvon moninaisuuden käsitteen käyttäjäystävälliseksi ja helposti tulkittavaksi mittariksi.

Se on muodostettu yhdistämällä sukupuoli-indikaattorit yhdeksi mittariksi yhteisen käsitteistön mukaan.

Indeksi **mittaa sukupuolten välisiä eroja**, jotka mukautetaan saavutettuihin tasoihin varmistaen, että sukupuolten välisiä eroja ei voida pitää myönteisinä, jos ne viittaavat naisiin ja miehiin kohdistuvaan epäsuotuisaan tilanteeseen. Jäsenvaltiot saavat **pisteitä 1 -100, totaalinen epätasa-arvo - täydellinen tasa-arvo.**

Tasa-arvoindeksi koostuu kuudesta välittömästä osa-alueesta (**työ, raha, tieto, aika, vaikutusvalta ja terveys**) ja kahdesta välillisestä osa-aiheesta (**läpäisevä epätasa-arvo ja väkivalta**). Vain ydinosa-aiheet huomioidaan laskettaessa sukupuolten välisen indeksin pisteitä.

Kun katsotaan EU:n raporttia miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta vuodelta 2015 käy selväksi, että pitkäjänteinen tasa-arvoon pyrkiminen ei suinkaan ole vielä ohi. Edistys, mitä on saatu aikaan työllisyyden ja päätöksenteon aloilla, ei ole vähämerkityksistä. Kuitenkaan erot palkkauksessa ja eläkkeissä eivät näytä poistuvan ja liian monilla aloilla on edelleen olemassa epätasa-arvoa. Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen laajalle levinnyttä. Sillä on edelleenkin kohtalokkaita seurauksia ja sitä suvaitaan aivan liian usein.

Tasa-arvoindeksin tulokset EU-maissa (2005-2012)

Country	2005	2010	2012
SE	72.8	74.4	74.2
FI	70.0	71.4	72.7
DK	71.1	72.7	70.9
NL	63.6	69.1	68.5
BE	55.6	58.3	58.2
UK	62.0	58.9	58.0
SI	52.7	54.9	57.3
IE	50.8	55.1	56.5
FR	52.5	55.9	55.7
DE	49.7	49.9	55.3
LU	53.7	50.1	55.2
ES	48.7	53.7	53.6
AT	50.5	49.1	50.2
EE	45.3	49.7	49.8
LV	44.0	45.3	46.9
MT	43.4	42.4	46.8
CY	38.5	42.6	44.9
CZ	40.3	42.1	43.8
PL	42.7	43.0	43.7
HU	37.2	42.0	41.6
IT	34.6	39.6	41.1
LT	43.6	42.2	40.2
HR	41.6	40.1	39.8
BG	42.3	38.1	38.5
EL	38.2	39.8	38.3
PT	37.4	40.1	37.9
SK	41.5	39.8	36.5
RO	36.0	35.0	33.7
EU-28	51.3	52.4	52.9

EU:n tasa-arvoraportti vuodelta 2015 osoittaa, että pitkäaikainen vaatimus naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta ei ole suinkaan päättymässä. Tasa-arvo on saattanut lisääntyä työllisyydessä ja päätöksenteossa, mutta sukupuolten välinen ero ei osoita merkkejä kaventumisesta palkoissa ja eläkkeissä ja epätasa-arvoa ilmenee yhä liian

monessa suhteessa. Naisten kohtaama väkivalta on yhä laajaa ja sillä on vakavia seurauksia, ja sen on liian usein hyväksyttyä.

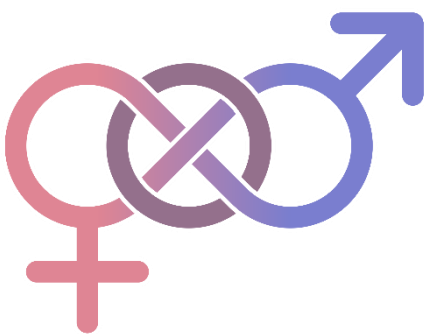
Lainsäädäntö Euroopan tasolla on osoittautunut kuitenkin vaikeaksi; se pitäisi varmistaa tietoisuutta lisäävillä ja ennakoivilla poliittisilla toimilla.

4. SUKUPUOLTEN VÄLINEN TASA-ARVO JA SENIORIT

Tasa-arvoa ja elämänlaatua tutkitaan harvoin yhdessä. Tasa-arvoa tutkitaan yleensä työikäisten ihmisten suhteen ja tutkimusten määrä, jonka tarkoituksena on tutkia tasa-arvon vaikutusta ikääntyneiden ihmisten elämänlaatuun, on vähäistä.

Vanheneminen myönteisessä mielessä on määritelty kyvyksi ylläpitää sosiaalisia suhteita, kognitiivista tehokkuutta, yhteiskunnallista kelpoisuutta, omatoimisuutta jne. Iäkkäiden ihmisten usein mainitsemien elämänlaatuun kuuluvien asioiden joukossa mainitaan usein sosiaaliset suhteet perheen sisällä ja sen ulkopuolella, onnellisuus jne. **Olisi tutkittava, voiko tasa-arvo parantaa ikääntyneiden ihmisten elämänlaatua ja onko vanhempi ikä sellainen elämänvaihe, jolloin yksilöt pyrkivät saavuttamaan täydellisemmän tasa-arvon viettääkseen tyydyttävämpää ja terveellisempää elämää.**

Vuonna 2009 Euroopan Unionin neuvosto hyväksyi päätöslauselmat miesten ja naisten tasa-arvoisista mahdollisuuksista sekä **aktiivisesta ja arvokkaasta ikääntymisestä**. Nämä päätöslauselmat tuovat esiin mm. sukupuolistereotyyppien pysyvyyden, sisältäen vanhempien ihmisten syrjinnän työmarkkinoilla sekä erityisesti vanhempien naisten heikot työmahdollisuudet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi niin ikään vuonna 2009 päätöslauselmat koskien terveellistä ja arvokasta ikääntymistä perusteluinaan, että **terveelliseen ja arvokkaaseen ikääntymiseen täytyy liittyä näkökanta, joka ottaa huomioon sekä miesten että naisten erityistarpeet.**

Sukupuolten väliset erot ja tasa-arvon puutteet ovat perustavaa laatua olevia sosiaalisen syrjäytymisen ja köyhyyden piirteitä erityisesti vanhemmalla iällä.

Sukupuolen merkitys ikääntyvässä yhteiskunnassa sekä väestönrakenteen muutosten vaikutus sukupuolten tasa-arvoon eivät näy nykyisissä ikästrategioissa kuten koulutukseen ja terveyspalveluihin pääsyyssä, hoitovastuussa ja työmarkkinoille osallistumisessa.

Useimmat linjaukset ja ohjelmat eivät ota sukupuolta huomioon. Ne eivät ota selvästi huomioon ikääntyviä naisia, vaan kohdistuvat mieluummin yleisemmin "haavoittuviin ryhmiin". Kuitenkin ikääntyvä väestö osallistuu enemmän kuin ollaan taipuvaisia ajattelemaan näihin naisiin kohdistuviin ohjelmiin.

Ikääntyneiden monipuolinen elinympäristö tarjoaa mahdollisuuksia aktiiviseen elämään ja sukupolvien välisiin kontakteihin ja on ratkaiseva tekijä itsenäiselle osallistumiselle yhteiskunnallisiin toimintoihin. **Kysymys pohjautuu hyvin paljon sukupuoleen, koska naiset ovat lisääntyvässä määrin ylliedustettuina eristäytyneiden seniorien joukossa seurauksena avioerojen kasvusta ja naisten pidemmästä eliniänodotteesta. Lesket ja yksinäiset vanhemmat naiset ovat yleensä vaarassa köyhtyä, eristäytyä ja syrjäytyä.**

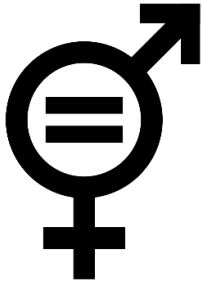
5. SENIORIVAPAAEHTOISTEN KOULUTUS TASA-ARVOAIHEISSA

Sukupuolten tasa-arvoa koskevaan moduuliin liittyvät aiheet määriteltiin seuraavasti:

Sukupuolikysymykset

Sukupuolikysymykset ovat hyvin tärkeä aihe kaikissa yhteisöissä selviteltäessä sosiaalisia rooleja ja prosesseja yhteisön piirissä, koska ne asettavat säännöt yhteiskunnalliselle vuorovaikutukselle.

Sukupuoli on **olennainen osa yksilöiden ja yhteiskuntien taloudellista, sosiaalista, päivittäistä ja yksityistä elämää** ja yhteiskunta on varannut miehille ja naisille erilaiset roolit. Yksi jatkuvasti esiin nostettu kysymys on sukupuolten välinen tasa-arvo.

Vaikka Euroopan unionin jäsenvaltioissa lisääntyvissä määrin tulee esiin EU -sääntelyn vaikutus syrjinnässä ja tasa-arvokysymyksissä, silti on edelleenkin olemassa esteitä todellisen tasa-arvon saavuttamiseksi.

Sukupolvien välinen dialogi

Sukupolvien välistä keskustelua tapahtuu, kun keskustelemme ja kuuntelemme ihmisiä, joiden sukupolvi, kokemukset, näkökulmat ja arvot ovat erilaiset kuin meidän.

Dialogi saa aikaan oppimista ja laajentaa näköaloja. Vuosisatojen ajan sukupolvien välinen oppiminen on ollut epämuodollinen keino siirtää kokemuksia, taitoja, tietoja, osaamista, normeja ja arvoja perheiden keskuudessa.

Jotta sukupolvien välinen dialogi sujuisi helposti, on oltava ohjelmia ja menettelytapoja, joiden päämäärä on kohti ikä-integroitua yhteiskuntaa, **jossa sukupolvien välinen vuorovaikutus on luonnollista läpi perheen, yhteisön ja työpaikan.**

Kulttuurien välinen dialogi

Kulttuurien välistä dialogia pidetään **eri kulttuureihin kuuluvien yksilöiden ja ryhmien avoimena ja kunnioittavana mielipiteiden vaihtona**, joka johtaa muiden yleismaailmallisten näkemysten syvällisempään ymmärtämiseen.

UNESCOn mukaan ihmisoikeuksien maailmanlaajuinen kulttuuri vaatii kulttuurien välistä dialogia.

Kulttuurien monimuotoisuus on ihmiskunnan olennainen ehto. Monimuotoinen kulttuuri on myös taloudellinen, sosiaalinen ja poliittinen etu, jota täytyy kehittää ja hoitaa asiaankuuluvalla tavalla. Toisaalta kasvava kulttuurinen monimuotoisuus merkitsee uusia yhteiskunnallisia haasteita. Kulttuurinen monimuotoisuus aiheuttaa usein pelkoa ja

torjuntaa. Stereotypia, rasismi, muukalaisviha, suvaitsemattomuus, syrjintä ja väkivalta uhkaavat rauhaa ja paikallisia ja kansallisia yhteisöjä.

Konfliktien hallinta ja ratkaisu

Konflikti on tilanne, jossa osapuolten eturistiriidat, tarpeet, päämäärät ja arvot törmäävät. Erilaisilla ihmisillä on erilaiset arvostukset ja usein konflikti on tulosta erilaisista näkemyksistä.

Konfliktien ratkaisu positiivisella ja rakentavalla tavalla ilman ylimääräistä stressiä on tärkeä tapa parantaa hyvinvointia ja ihmissuhteita.

Konfliktin ei aina tarvitse olla huono asia. Hyvin hoidettuna ja hallittuna se voi olla rakentava ja saa aikaan uusia mahdollisuuksia.

Sukupuoli vaikuttaa konfliktien dynamiikkaan yhteisö- ja yksilötasolla. Sukupuoliroolin vaikutus konfliktissa on parasta ratkaista yksilötason, vuorovaikutustason ja yhteisötason analyysillä.

Jokainen yksilö on erilainen ja jokainen meistä tulkitsee maailmaa omien erilaisten kokemusten ja silmälasien kautta. Vaikka monipuoliset ajatukset ja kokemukset ovat sinällään arvokkaita, ne voivat olla myös suuria haasteita. Mitä enemmän on erilaisuutta, sitä enemmän mahdollisuuksia väärinkäsityksille ja konflikteille.

Sosiaalinen integraatio ja yhtenäisyys

Sosiaalisella integraatiolla ymmärretään niiden arvojen, yhteiskunnallisten suhteiden ja instituutioiden dynaamista ja periaatteellista edistämistä, jotka **mahdollistavat kaikkien ihmisten osallistumisen sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen elämään tasa-arvoisten oikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja arvokkuuden pohjalta**. Se on prosessi, jossa yhteisöt sitoutuvat luomaan vakaita ja turvallisia yhteisöjä, jotka pyrkivät edistämään ja suojelemaan kaikkia inhimillisiä oikeuksia, jokaisen yksilön arvokkuutta, monimuotoisuutta, suvaitsevaisuutta, syrjäytymättömyyttä, väkivallattomuutta, tasa-arvoisia mahdollisuuksia, solidaarisuutta, turvallisuutta ja kaikkien ryhmien osallistumista mukaan lukien heikommassa asemassa olevat ryhmät ja ihmiset.

Sosiaalinen yhtenäisyys viittaa tekijöihin, jotka saavat ja pitävät ihmiset yhteisöissä. Sosiaalisesti yhtenäisessä yhteisössä kaikilla yksilöillä ja

ryhmillä on **johonkin kuulumisen, osallistumisen, tunnustuksen ja lakiin perustuvan uskottavuuden tunne**. Sosiaalisesti yhtenäiset yhteisöt eivät välttämättä ole väestöpoliittisesti homogeenisiä. Paremminkin kunnioittamalla monimuotoisuutta ne ottavat käyttöönsä sosiaalisessa monimuotoisuudessa piilevät eroavuudet (ajatusten, mielipiteiden, taitojen jne. suhteen). Siksi ne ovat vähemmän alttiita joutumaan konflikteihin ja käyttämään haitallisia toimintamalleja, kun erilaiset eturistiriidat törmäävät.

Mikä tahansa monimuotoisuus voi johtaa vahvaan ja dynaamiseen yhteisöön, mikäli keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä on olemassa.

Sukupuolten välinen tasa-arvo voi tukea sosiaalista integraatiota ja yhtenäisyyttä.

Vapaaehtoistoiminta

Seniorivapaaehtoiset voivat olla avuksi kokemuksellaan, tiedollaan ja elämänviisaudellaan, jota on karttunut pitkän elämän aikana. Lisäksi voi olla mielenkiintoista kertoa nuoremmille, miten näkemykset vieläkin olemassa olevista sukupuolten rooleista ovat kehittyneet vuosikymmenien aikana. Seniorien yhteiskunnallinen osallistuminen ja heidän

tietämyksensä paikallisista taustoista ja ongelmista on avainasemassa menestyviä sosiaalisia innovatiivisia projekteja suunniteltaessa.

Seniorivapaaehtoinen voi myös toimia "opiskelevan ohjaajan" roolissa nuorempia vapaaehtoisia tukien heidän opiskeluprosessinsa aikana.

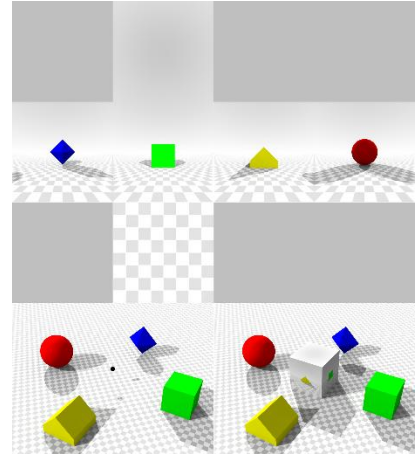
Sinulla on mahdollisuus oppia ja edistää vapaaehtoisprojektin toteutumista tunnistamalla ja ratkaisemalla ongelmia lähiyhteisössäsi.

Suuri haaste tule olemaan sosiaalisena vaikuttajana toimiminen.

6. HARJOITUS 1: "YHTEISÖN TUTKIMINEN"

Kulttuurien välinen dialogi

Osallistujat oppivat vuorovaikutusta toistensa kulttuuria kunnioittaen, tarkkailemaan omia tapojaan uudella tavalla ja tunnistamaan itsensä saman yhteisön jäseniksi. Tämä aktiviteetti kohdistuu pääasiassa ryhmän sitoutumiseen ja ymmärtämiseen kulttuurien välisin harjoituksin. Osanottajilla on mahdollisuus kehittää molemminpuolista tietoa toistensa tavoista ja tavasta elää samassa yhteisössä sekä lisätä tietoa erilaisesta paikallisesta todellisuudesta.

Tarkoitus: Antaa opiskelijalle tilaisuuden tehostaa ja siirtää eteenpäin omaa tietoaan. Yhteisön jäsenet tai ryhmä tekevät yhdessä "yhteisökartan", joka antaa kokonaisvaltaisen kuvan paikasta sellaisena kuin siellä asuvat sen näkevät. Kartta näyttää, mistä osallistujat ovat kiinnostuneita tai huolestuneita perustuen heidän paikallistietoonsa, esim. mistä he ostavat ruokansa tai uskonnolliset paikat, joissa he käyvät.

Tämä on tapa rohkaista ja oikeuttaa yhteisöt toimimaan itse; se antaa yhteisölle mahdollisuuden selvittää itselleen, mitkä ongelmat sitä odottavat liittyen eri kulttuuriryhmien elämään, ja alkaa etsiä ja toimeenpanna ratkaisuja.

Aika: 3 tuntia

Osallistujat: 10-15 (eri kulttuuriryhmistä)

Materiaali: Fläppitaulu, värillisiä tusseja, kortteja, tarralappuja

Ohjeet: Vetäjä on merkinnyt kartalle useita pieniä sopivia alueita, joiden läpi kulki voi saada runsaasti tuloksia. Osallistujat vierailevat noilla merkityillä alueilla ja keskustelevat kaduilla ihmisten kanssa kauppa- ja kulttuurikeskuksissa kokemuksistaan ja yhteisön historiasta. He keräävät myös aiheeseen sopivia esineitä ja ottavat kuvia.

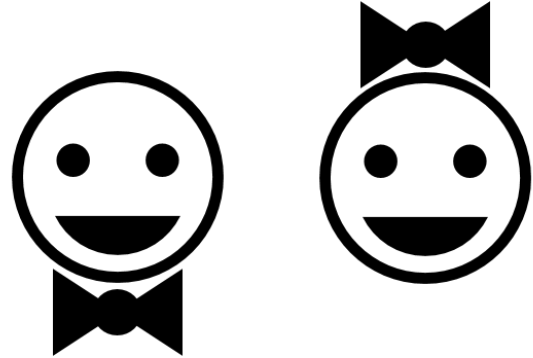
Jos ryhmä on iso, se pitäisi jakaa useampaan ryhmään ja jokainen ryhmä käy sitten kohdeyhteisön eri alueilla. Jokaiselle ryhmän jäsenelle on roolit ja vastuut (kts. taulukko), tavoitteet suoritettavaksi, mutta jokainen ryhmä vastaa itse **tarkkailusta, keskustelusta ja kysymysten teosta ihmisille** ja päätöksestä missä käydään ja mikä on tärkeää.

Vastaava henkilö	Velvollisuudet	Aineistot
Tiedustelija	Jakaa materiaaleja, antaa jokaiselle tehtävät, pitää ryhmän koossa, johtaa ryhmää käyttämällä karttaa, johon tehdään merkinnät	Jakaa kaiken hallussaan olevan materiaalin, johtaa ryhmää kartalla ja leikepöydällä
Kartoittaja	Kirjaa paikat, joissa on käyty, laatii kartan esittelyä varten	Paperia uutta karttaa varten, lehtileikkeitä
Laskija	Laatii taulukoita asumisesta, taloudesta jne.	Tutkimuksia, lehtileikkeitä
Havainnoitsija	Tekee havaintoja ihmisistä ja paikoista, valokuvaa	Lehtileikkeitä, muistilappuja, valokuvia
Valokuvaaja	Ottaa 8-10 merkityksellistä valokuvaa, kertoo havainnoitsijalle valokuvan numeron, paikan ja tärkeyden	Digikamera
Keräilijä	Kerää esineitä, jotka kuvailevat yhteisöä (lehtisiä, esitteitä, käyntikortteja jne.), kertoo merkitsijälle, mitä on kerätty, missä ja sen tärkeyden	Laukku kokoelmaa varten
Tarkistaja	Etsii historiallisia ja tärkeitä kohteita, kuvapatsaita tai rakennuksia tehdäkseen niistä esitteen, auttaa laskijaa	Korttipaperia ja värikyniä

7. HARJOITUS 2: "BIOLOGINEN VS SOSIAALINEN SUKUPUOLI"

Osallistujat ymmärtävät miten miehiin ja naisiin usein liitetyt ominaisuudet voidaan tosiasiallisesti liittää kumpaankin sukupuoleen.

Tavoite: Tutkia käsitteitä sosiaalinen ja biologinen sukupuoli, eroja niiden välillä ja miten helposti syntyy stereotyyppioita, ennakkoluuloja ja syrjintää.

Aika: 30 minuuttia

Osallistujat: Ihanteellinen ryhmäkoko 5 - 15.

Tarvikkeet: Taulu tai fläppitaulu

Ohjeet: Ohjaaja piirtää taululle kuvan miehestä/pojasta ja naisesta/tytöstä. Sitten hän pyytää osallistujia sanomaan luonteenomaisia piirteitä miehistä/pojista ja naisista/tytöistä sekä fyysisiä että psyykkisiä ja kirjoittaa ne kuvien alle.

Sen jälkeen kun jokainen osallistuja on sanonut joitakin piirteitä miehistä/pojista ja naisista/tytöistä, ohjaaja vaihtaa sivua. Miehen kuva tulee naisen kuvan päälle ja päinvastoin. Tässä vaiheessa ohjaaja vie keskustelua eteenpäin oletetuista miehisistä ja naisellisistä ominaisuuksista.

Lopulta vain ominaisuudet, joita ei voida vaihtaa, ovat niitä, jotka liittyvät lisääntymistehtävään.

Lopuksi ohjaaja selventää vielä biologisen ja sosiaalisen sukupuolen käsite-eroa.

8. ESIMERKITAPAUS 1: "ComeON!"

Kokemus sukupolvien välisestä vuorovaikutuksesta

Vapaaehtoistyön uusille muodoille perustuva ComeON! -projekti edisti sekä ikääntyneiden että nuorten ihmisten aktiivista kansalaisuutta.

Hankkeella pyrittiin luomaan uusia mahdollisuuksia henkilökohtaiselle ja sosiaaliselle kasvulle sekä nuorille että ikääntyneille vapaaehtoisille, tukemalla heitä ja luomalla sukupolvien välisiä toimintoja, joiden tarkoituksena oli tarjota uusia ratkaisuja yhteisön tarpeisiin.

Hankkeessa kehitetyt oppimateriaalit keskittyivät **sukupolvien väliseen oppimiseen: eri ikäryhmät oppivat yhdessä tai oppivat toisistaan useilla eri tavoilla**. Keskeinen tavoite oli saada aikaan oppimista ja muodostaa **sukupolvien välisiä ryhmiä työskentelemään projektissa yhteisön parantamiseksi**.

ComeON!'s innovatiivinen sukupolvien välinen kurssi tarjosi myös jännittävän mahdollisuuden **oppia ja kokea kuinka fyysiset ja virtuaaliset keinot ja aktiviteetit voidaan sekoittaa luomaan uusia tapoja sosiaaliselle ja yhteisölliselle tasolle**.

Ensimmäinen osa koulutusjaksosta "**Projektin ideointi & suunnittelu**" oli muodostettu oppimisaktiviteeteistä ja peleistä keskustelu-, pohdiskelu- ja ryhmätyöpainotteisina. ComeON! kurssi oli tulosta eri sukupolvien nuorten ja seniorien vapaaehtoisten tiimien välisestä yhteistyöstä.

Toinen osa koulutusjaksoa, "**Projektin toteutus**" keskittyi toteuttamaan sosiaalisia uudistuksia yhteisöissä (esim. koulu, naapurusto, urbaanit alueet, puistot jne.). Yhteistyö ja kokemusten vaihto nuorten ja seniorien välillä rikastutti varmasti hankkeiden laatua, kun erilaiset kokemukset ja katsomukset samoista ongelmista kohtasivat toisensa.

Hankkeen päätavoitteena oli kehittää paikallisia yhteisöjä erilaisilla mikrohankkeilla, joita toteutettiin sekä aidosti että virtuaalisesti.

Lisätietoa: <http://www.comeon-project.eu/>

9. ESIMERKKITAPAUS 2: "ALCE"

Kokemuksia kulttuurien välisestä dialogista

"ALCE -projekti "Ruokahalu (opiskeluun) kasvaa syödessä" vastasi tarpeeseen **puolustaa tasa-arvoa opiskelemalla prosessia, joka auttaa naisia tulemaan tietoisiksi omista kyvyistään. Ruoanlaittoperinteiden kokemusten vaihtaminen ja ruoanlaitto rohkaisivat naisia katsomaan rooliaan äitinä ja vaimona erilaisella tavalla kuin ennen;** ruoanlaitto ei ole ainoastaan velvollisuus, joka usein on kohdistettu naisille vaan myös konkreettinen taito ja keino yrittäjyyteen.

Projektin avaintoimintoja olivat:

- **Tiedon välittäminen**

Tiedonvälitys on toimintaa, jossa (esim. taidot, tieto ja asiantuntijuus) välitetään ystävien, tuttavien, perheenjäsenten, yhteisön tai järjestön keskuuteen. Usein se tarkoittaa tiedon suullista välitystä vapaamuotoisena esityksenä. Tämä aktiviteetti vastasi ALCE -projektin tarpeeseen **ruokaperinteiden säilyttämisestä ja hoitokeinoista sekä alkuperäisten ja maahanmuuttajayhteisöiden perinteistä.**

Se innosti osallistujia jakamaan tietojaan perinteellisestä ruoanlaitosta, luonnonmukaisista parannuskeinoista ja henkilökohtaisista kertomuksistaan, jotka sivusivat perhettä, lapsuuden tapahtumia, kuuntelemaan ja keskustelemaan perimätiedosta ja opiskelemaan muita kulttuureja ja perinteitä.

- **Kirjan ideointi**

Jokaisen kumppanimaan osallistujat osallistuivat kirjan ideointiin ja luomiseen keräämällä reseptejä ja luonnonmukaisia parannuskeinoja.

Osallistujia pyydettiin osallistumaan niin paljon kuin mahdollista reseptien ja parannuskeinojen keräämiseen, kirjan suunnitteluun ja tutkimukseen ja luovan vaiheen aikana vaihtamaan ajatuksia muiden projektikumppanien kanssa.

Lisätietoa: <http://www.appetiteforlearning.eu/>

10. LÄHTEITÄ

- <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/>
- [http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016 annual report 2015 web en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf)
- [http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/active ageing final report en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/active_ageing_final_report_en.pdf)
- <http://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2015-measuring-gender-equality-european-union-2005-2012-report>
- [http://wikieducator.org/Gender issues in education](http://wikieducator.org/Gender_issues_in_education)
- [http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/concept EN.asp](http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/concept_EN.asp)
- <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001847/184755e.pdf>
- <http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/t-kit-4-intercultural-learning?inheritRedirect=true>
- <http://www.skillsyouneed.com/ips/conflict-resolution.html>
- <http://www.mediate.com/articles/birkhoff.cfm>
- [http://www.wfm.noaa.gov/workplace/ConflictResolution Handout 3.pdf](http://www.wfm.noaa.gov/workplace/ConflictResolution_Handout_3.pdf)
- <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/Ghana/inclusive-society.pdf>
- [http://www.ncset.org/publications/researchtopractice/NCSETResearchBrief 4.1.pdf](http://www.ncset.org/publications/researchtopractice/NCSETResearchBrief_4.1.pdf)
- [http://www.bcca.coop/sites/bcca.coop/files/u2/02 Games.pdf](http://www.bcca.coop/sites/bcca.coop/files/u2/02_Games.pdf)
- <http://www.appetiteforlearning.eu/>
- <http://www.comeon-project.eu/>